

І. С. БАЛАНЧУК, заввідділу

Н. Б. СОКОЛОВСЬКА, заввідділу

УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКЕ ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: БІЛАТЕРАЛЬНІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЄКТИ В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ СФЕРІ

Резюме. Транскордонне співробітництво є ключовим елементом політики Європейського Союзу щодо країн — членів інституції. Воно підтримує сталий розвиток уздовж зовнішніх кордонів Союзу, допомагає зменшити різницю в рівнях життя та розв'язувати спільні проблеми на цих кордонах. Також такий вид співробітництва сприяє зміцненню кооперації між окремими регіонами, що не мають спільних кордонів. Окрім того, політика Європейського Союзу в напрямі транскордонної співпраці поширюється також і на держави, що наразі не є його членами. До таких держав належить і Україна, яка має досить суттєву та результативну історію співробітництва з деякими європейськими країнами щодо окремих сфер транскордонної взаємодії.

Українсько-словацьке співробітництво має довгу історію становлення та розвитку, з періодами процвітання та розв'язання проблем і суперечок. Традиційними слабкими сторонами відносин Києва та Братислави є питання нерівномірного інвестиційного потенціалу, спірні моменти стосовно національних меншин словаків на Заході України тощо. Проте позитивні аспекти від співробітництва переважають — торговельні та економічні відносини, політичні зв'язки (що мають тенденцію до загального зміцнення в період повномасштабного вторгнення росії в Україну), науково-технічна кооперація тощо.

Саме транскордонне співробітництво України та Словаччини у сфері інноватизації всіх процесів міждержавної взаємодії шляхом виконання спільних наукових проєктів та ініціатив — як у рамках двосторонніх відносин, так і в межах Європейського Союзу — закладає міцну основу для подальшого розвитку не лише національних держав, а й усього європейського континенту. Особливо актуальним цей фактор є для збереження тенденцій сталого розвитку країн — членів Союзу та гармонійного процесу європейської інтеграції України до нього.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, білатеральні договори, інвестиційно-інноваційна стратегія, спільні науково-технічні проєкти, європейська інтеграція.

ВСТУП

Для ефективного функціонування транскордонного співробітництва регіонів необхідно формувати та дотримуватися низки умов на міжнародному, міждержавному, національному та місцевому рівнях. Це створює основу для інституційної структури. Законодавство України про транскордонне співробітництво охоплює міжнародні договори та угоди (багатосторонні та двосторонні), закони та підзаконні акти, що відображають стандарти Ради Європи та Європейського Союзу в контексті євроінтеграційних прагнень держави.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах трансформаційних перетворень у всіх сферах державного і громадського розвитку питання міжнародної кооперації на взаємовигідних, демократичних і правових принципах залишається одним з актуальних. Співробітництво на рівні держав, які мають спільні кордони, постає ключовим фактором для формування

стратегій майбутньої трансформації цих держав в умовах мирного та гармонійного взаємного розвитку. Тема транскордонного українсько-словацького співробітництва є надзвичайно актуальною та широко обговорюваною в ХХІ ст., адже дві країни оцінюють усі переваги для себе від такого виду взаємодії. Тому важливо якомога детальніше розглянути питання співпраці Києва та Братислави стосовно найбільш важливих сфер кооперації, до яких, безумовно, входить науково-технічне співробітництво.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей транскордонної співпраці України та Словаччини на сучасному етапі шляхом розгляду специфіки встановлення двосторонніх відносин, аналізу законодавчої бази сфери та підсумовуванні ключових результатів науково-технічної кооперації двох держав.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання українсько-словацького транскордонного співробітництва досліджувалися як

українськими і словацькими експертами, так науковцями з інших країн. Так, Н. Tovkanets і О. Tovkanets [1] розглядали аспекти українсько-словацького співробітництва крізь призму європейської складової транскордонної взаємодії двох країн. Вплив білатеральних проєктів на різні сектори розвитку національної держави вивчалися М. Lačný, А. Poláčková, М. Cirner та G. Székely [2]. Н. Melehanych і М. Shelemba [3] вважали нормативно-правову базу двосторонньої взаємодії України та Словаччини найважливішим фактором успішного розвитку взаємин у майбутньому. Можливі варіанти взаємодії, наприклад, у напрямі інноватизації спільних підприємств і виробництв у різних містах двох держав аналізував О. Соколовський [4]. Натомість О. Бенч [5] вивчав культурний аспект, а також науково-освітній та історичний чинники як допоміжні бази для розбудови гармонійних відносин Києва та Братислави.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Головними методами, що були використані в процесі наукового дослідження, були такі: історичний, статистичний, порівняльний, а також системний аналіз. За допомогою історичного методу було розглянуто ключові події та важливі заходи, що мали місце в процесі становлення офіційної кооперації між Україною та Словаччиною. Статистичний метод використовувався для зіставлення різних кількісних та якісних показників взаємодії у сфері науково-технічних контактів двох країн. Порівняльний метод застосовувався для фіксування спільних і відмінних рис і характеристик відносин Києва та Братислави в різних секторах державного та громадського контролю. Системний аналіз було застосовано для фіксації головних елементів досліджуваної теми — об'єкта та мети дослідження, основних методів, а також результатів і висновків, на основі яких було сформовано загальні практичні рекомендації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Співробітництво України в рамках Європейського Союзу

Нормативно-правове підґрунтя співробітництва України та Європейського Союзу (ЄС) у сфері регіонального розвитку, регіонального та транскордонного співробітництва визначається положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами від 16 вересня 2014 р. [6], зокрема главою 27 “Транскордонне та регіональне співробітництво” Розділу V “Економічне та галузеве співробітництво”.

Практична співпраця України та ЄС у сфері регіонального розвитку сьогодні зосереджена на таких напрямках [7]:

- посилення співпраці між місцевою та регіональною владою України та ЄС через контакти з Європейським комітетом регіонів (від англ. *Committee of the Regions, CoR*);
- реалізація проєктів на регіональному рівні, які підтримуються фінансовими інструментами ЄС (Європейський інструмент сусідства) та фінансовими інститутами ЄС (Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку);
- участь у реалізації програм прикордонного співробітництва, програм територіального співробітництва Східного партнерства;
- участь у реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону та Дунайської транснаціональної програми;
- співробітництво з Об'єднаним дослідницьким центром Європейської комісії щодо розробки регіональних стратегій розумної спеціалізації;
- залучення регіонів України до діяльності європейських регіональних асоціацій, а саме: Асамблея європейських регіонів, Рада європейських муніципалітетів і регіонів, Конференція європейських регіональних законодавчих асамблей, Асоціація європейських прикордонних регіонів, Конференція периферійних морських регіонів Європи, Європейська асоціація гірських територій (від англ. *European multisectoral association for co-operation and development of mountain territories, EUROMONTANA*), Асоціація європейських міст (EUROCITIES) [8; 9] тощо.

Україна продовжує співпрацювати з ЄС у рамках Цільової групи з децентралізації, створеної Комітетом регіонів ЄС у 2015 р. з метою активізації двосторонніх відносин, а також політичної та технічної підтримки української реформи місцевого самоврядування та територіальної організації. У рамках групи обговорюються хід реформ, зміцнення верховенства закону та місцевої демократії в Україні, перспективи співпраці щодо нарощування потенціалу на місцевому та регіональному рівнях [1].

Представники України є членами Конференції регіональної та місцевої влади Східного партнерства (від англ. *Conference of the Regional and Local Authorities for the Eastern Partnership, CORLEAP*). Головна увага на ній приділяється тому, як міста та регіони можуть зробити свій внесок у Східне партнерство ЄС, а також наростити адміністративний потенціал місцевої та регіональної влади в Східному партнерстві та сприяти контактам між людьми через кордони.

Українська сторона бере активну участь у роботі Стратегії ЄС для Дунайського регіону та Дунайської транснаціональної програми. Упродовж останніх років представники України брали участь у спільних зустрічах координаторів пріоритетних сфер і національних координаторів Дунайської стратегії, у щорічних форумах Дунайської стратегії, а також у зустрічах високого рівня з питань реалізації макрорегіональних стратегій. Зокрема, до ключових питань діяльності в рамках даної ініціативи входять такі основні напрями державного розвитку, як кліматична рівновага, гендерна рівність тощо (рис. 1).

Україна підтримує ініціативу створення нової макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського регіону, що спрямована на сприяння розвитку Карпатського макрорегіону з урахуванням його унікальної природної та культурної спадщини та внутрішнього потенціалу для якісної трансформації. Так, у вересні 2018 р. Польща, Словаччина, Україна та Угорщина підписали Декларацію про наміри щодо створення нової макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського регіону [9]. Того ж року Європейській комісії було представлено комплексну пропозицію з ініціативи. У 2020 р. для просування ініціативи було створено Карпатську виконавчу раду на рівні представників урядів Карпатського регіону. Так, у межах цієї ініціативи останніми роками активність участі України значно підвищується (рис. 2).

Україна також бере участь у чотирьох програмах прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства. Зокрема,

28–29 січня 2020 р. українська делегація взяла участь у першій щорічній Конференції програм прикордонного співробітництва в рамках Європейського територіального співробітництва на 2021–2027 роки (Interreg NEXT). У новому програмному періоді Україна має намір продовжити участь принаймні в чотирьох програмах транскордонного співробітництва.

У поданому Європейською комісією спільному документі про формування майбутніх програм транскордонного співробітництва наголошено на стратегічній важливості більш тісної співпраці між державами — членами ЄС та Україною в наступних пріоритетних галузях: довкілля (зокрема, доступ до чистої питної води), стійкий транспорт, енергетична освіта, охорона

Рис. 1. Транскордонні проекти та ініціативи за участі України за тематичною спрямованістю станом на початок 2023 року, кількість
Джерело: [10].

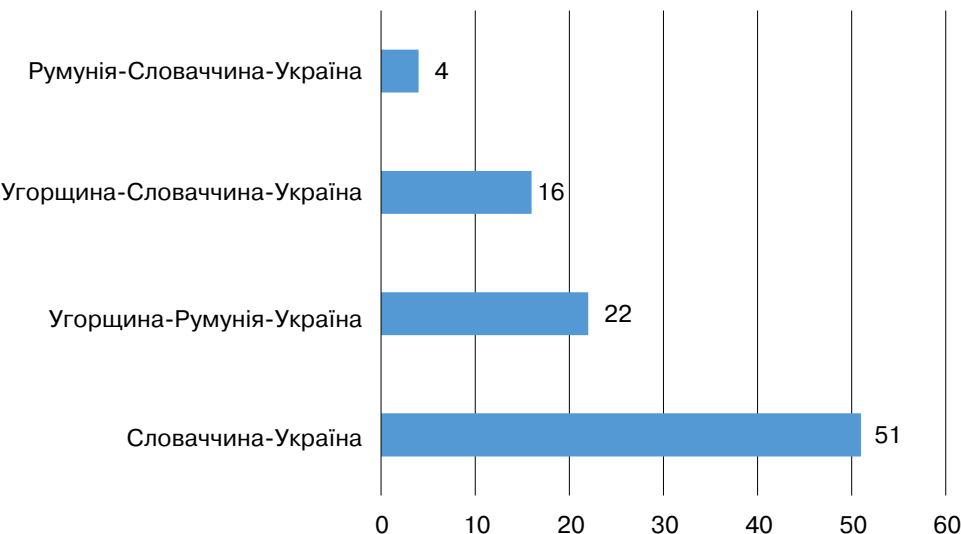

Рис. 2. Участь України в транскордонних проектах із країнами-сусідами станом на початок 2023 р., кількість
Джерело: [10].

здоров'я та культура, економічне та туристичне співробітництво, а також розв'язання транскордонних проблем у різних галузях.

У 2021–2027 рр. програми Interreg NEXT CBC на зовнішніх кордонах ЄС із партнерами з сусідніх країн будуть отримувати фінансування з двох джерел — Інструменту сусідства та міжнародного співробітництва (від англ. *Neighbourhood, development and international cooperation instrument, NDICI*) та Європейського фонду регіонального розвитку (від англ. *European Regional Development Fund, ERDF*). Очікується, що конкретні бюджети нових програм будуть визначені після ухвалення Багаторічної фінансової програми ЄС на 2021–2027 роки.

Українсько-словацьке транскордонне співробітництво

Двосторонні відносини України та Словаччини розпочалися з визнання України Словаччиною, що відбулося 1 січня 1993 р., дипломатичні відносини були встановлені 30 січня 1993 року.

Українсько-словацьке транскордонне співробітництво стартувало з приєднання Словаччини до ЄС. Через ряд європейських ініціатив і програм (наприклад, Interreg: European Territorial Cooperation) Братислава налагоджує такий напрям співробітництва з Києвом. Можна сказати, що з початку офіційного закріплення транскордонного співробітництва між двома державами, на цей процес більший вплив мають зовнішні чинники, зокрема з боку Брюсселя, аніж місцеві ініціативи України та Словаччини.

Учасниками транскордонної співпраці між Україною та Словаччиною виступають, головним чином, Закарпатська область (Україна) та Прешов і Кошице (Словаччина). Основоположними документами транскордонної співпраці є Мадридська конвенція 1980 р. (Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владою), а також додаткові протоколи до Конвенції, документи Ради Європи та Верховної Ради України. Окрім того, є договірно-правова база двостороннього співробітництва, зокрема міжурядова угода про транскордонне співробітництво підписана в Братиславі 2000 р., а також двосторонні угоди між прикордонними регіонами, зокрема Угода про міжрегіональне співробітництво Закарпатської області та Кошицького краю від 17 грудня 1999 р.; Закарпатської області та Пряшівським самоврядуванням від 19 листопада 2000 р. [3] тощо. Транскордонна кооперація налагоджується й між неприкордонними територіями та громадами обох держав.

На сьогодні в межах транскордонної кооперації серед головних діють такі угоди: Угода між

Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про правила місцевого прикордонного руху (від 14 грудня 2007 р.), Угода між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух (від 27 вересня 2008 р.), Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща щодо правил місцевого прикордонного руху (від 1 липня 2009 р.), Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про місцевий прикордонний рух (від 14 травня 2015 р.) [11] тощо.

Практика виконання спільних українсько-словацьких науково-технічних проєктів має тривалу історію. Основу для сучасних наукових контактів українських і словацьких дослідників було закладено шляхом підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про науково-технічне співробітництво (від 18 лютого 2004 р.) [2]. Документом сторони зобов'язувалися виконувати наступне:

- вивчати, просувати, підтримувати та покращувати відносини між Україною та Словаччиною;
- залучати представників бізнесу та українсько-словацької громадськості до співробітництва та довгострокового партнерства;
- надавати різноманітні мережеві можливості членам і партнерам різноманітних українсько-словацьких проєктів та ініціатив для розширення, розвитку та зміцнення ділових контактів;
- співпрацювати з державними органами та посольствами в Україні, Словацькій Республіці та інших країнах ЄС для просування ділових інтересів членів таких проєктів та ініціатив;
- просувати бізнес-інтереси учасників наукової кооперації на найвищому політичному та адміністративному рівні України, Словацької Республіки та країн ЄС;
- організувати різноманітні заходи щодо покращення взаємодії України зі Словацькою Республікою та іншими країнами ЄС;
- забезпечувати реалізацію комерційних і соціальних проєктів для підтримки та розміщення українців та українських компаній у Словаччині та ЄС [12].

Однак наразі не існує установи, яка б проводила регулярні та незалежні дослідження щодо українсько-словацьких відносин з акцентом на транскордонне співробітництво, а особливо — у науковій сфері. Поточна дослідницька діяльність здійснюється на основі індивідуальних досліджень з різною якістю результатів та з обмеженим застосуванням на практиці та розробці відповідних політичних стратегій.

У рамках транскордонного співробітництва було створено Українсько-словацьку ділову раду, яка здійснює контроль, надає рекомендації та приймає рішення щодо покращення співробітництва між сторонами. Створення такої Ради дає можливість оперативно розв'язувати різноманітні питання, а також розробляти подальший план дій на середньотермінові цілі для поглиблення транскордонної співпраці.

У науковій та освітній сферах транскордонне співробітництво зі Словаччиною спрямоване на розширення науково-технічної кооперації в роботі, що здійснюється на основі Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво (від 22 лютого 2007 р.), Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про академічне взаємне визнання і еквівалентність документів про освіту, виданих в Україні та Словацькій Республіці (від 8 вересня 2015 р.) [1; 5] тощо.

Серед головних форм співробітництва визначені спільні науково-технічні та дослідницькі проекти у взаємоузгоджених сферах: обмін вченими, спеціалістами, дослідниками та експертами з метою реалізації програм і проектів науково-технічного співробітництва; обмін науково-технічною інформацією, документацією, а також лабораторними зразками та обладнанням; організація та проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, вебінарів, круглих столів, виставок тощо.

Наразі в прикордонних областях обох держав діють агенції місцевого та регіонального розвитку, які мають потужний потенціал, що спрямований на покращення соціально-економічного розвитку цих регіонів [4]. У рамках різноманітних регіональних і міжнародних програм проводиться комплексне навчання державних службовців, органів самоврядування та громадських організацій з управління проектами з метою збільшення обсягів залучення додаткових коштів для розвитку регіону шляхом запровадження проектів у рамках програм ЄС.

У словацьких регіонах, які є учасниками транскордонного співробітництва з українськими регіонами, останніми роками спостерігається більш якісний розвиток інтелектуального потенціалу, що насамперед проявляється у більшій кількості студентів, більш високому рівні доступності та обізнаності професорів і професорсько-викладацького складу, більшій кількості впроваджених інновацій тощо.

Відповідно до Угоди про науково-технологічне співробітництво, було створено Спільний українсько-словацький комітет із питань науково-

технічного і технологічного співробітництва [5], який має на меті:

- створювати сприятливі умови для виконання положень Угоди;
- визначати пріоритетні сфери співробітництва;
- сприяти та підтримувати виконання спільних проектів та програм;
- пропонувати та ухвалювати програми співробітництва;
- здійснювати аналіз загального стану співробітництва та розробляти рекомендації для підвищення його ефективності;
- щорічно звітувати перед відомствами освіти двох країн про результати виконання положень Угоди та питання, пов'язані зі співробітництвом.

Окремою площиною науково-технічного співробітництва України та Словаччини є діяльність зі створення Українсько-словацького міжнародного центру інновацій та трансферу технологій (УСМЦІТТ). Так, 20 березня 2017 р. у м. Кошице було підписано Меморандум між Національною науково-технологічною асоціацією України, Ужгородським національним університетом і Кошицьким технічним університетом щодо проекту створення УСМЦІТТ [13]. 30 червня 2017 р. у м. Ужгород на спільному засіданні сторін цього Меморандуму ухвалено загальну концепцію, пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного співробітництва, а також план першочергових практичних кроків із реалізації проекту створення УСМЦІТТ (з урахуванням нових можливостей і механізмів, які відкриває Угода про асоціацію між Україною та ЄС) [14].

Українсько-словацьке науково-технічне співробітництво розвивається також на рівні закладів вищої освіти обох країн. Активний діалог університетів України та Словаччини знайшов свій прояв у численних візитах, стажуваннях, обмінах тощо. Зокрема було розпочато реалізацію тристороннього спільного проекту "Науково-дослідний центр іноземних інвестицій і торгівлі в Карпатському регіоні" між Львівським університетом "Львівська політехніка", Ужгородським національним університетом з української сторони, а також Університетом Я. Коменського в Братиславі, Університетом Святих Кирила і Мефодія у м. Трнава, Університетом у м. Пряшів (Словаччина) зі словацької сторони та Люблінським Католицьким університетом Іоанна Павла II та Університетом м. Жешув (Польща) з польської сторони, метою якого є вивчення потенційних можливостей прикордонних регіонів щодо спільної наукової та економічної кооперації.

Останніми роками особливу увагу в білateralних науково-технічних проєктах України та Словаччини фокусують на створенні пристроїв і технологій безпечного та екологічного природокористування, а також ощадливого енергоменеджменту (табл. 1).

Загалом, попри позитивну динаміку розвитку двосторонніх політичних і торговельно-економічних відносин, між Україною та Словаччиною досі залишаються проблемні моменти. До них належать асиметричність взаємодії в політичній сфері (проте, з початком повно-

Таблиця 1

Перелік спільних українсько-словацьких науково-дослідних проєктів, відібраних для фінансування у 2022–2023 роках

№	Назва проєкту	Установа-виконавець від України	Установа-виконавець від Словацької Республіки
1	Вплив стехіометрії та напруги зміщення на мікроструктуру та трибомеханічні властивості наночарових покриттів WN/TiSiN з різною товщиною бішару	Сумський державний університет	Словацький технологічний університет у Братиславі
2	Вплив нано-, мікро- та мезонеоднорідностей на макрхарактеристики термомеханічної поведінки композитних елементів конструкції	Інститут прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України	Інститут будівництва та архітектури Словацької академії наук
3	Оцінка ризиків негативних змін навколишнього середовища за даними дистанційного зондування Землі	Державна установа “Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України”	Жилінський університет
4	Структура та властивості високоентропійних диборидів металів, виготовлених методом реакційного синтезу	Київський національний університет ім. Т. Шевченка	Інститут досліджень матеріалів Словацької академії наук
5	Вплив наночастинок, осаджених металом, і флюсів, легованих наночастинами, на з’єднання безсвинцевих припоїв із металевими підкладками	Львівський національний університет ім. І. Франка	Інститут фізики Словацької академії наук
6	Гібридні надпровідникові пристрої для нейроморфних застосувань	Донецький фізико-технічний інститут ім. О. О. Галкіна НАН України	Університет ім. Коменського у Братиславі
7	Розробка технології поверхневого наноструктурування інструментальної сталі нового покоління для підвищення якості штамповки гібридних кузовів низько-CO ₂ -емісійних авто із високоміцного TRIP-assisted листового прокату	Державний вищий навчальний заклад “Приазовський державний технічний університет”	Інститут дослідження матеріалів Словацької академії наук
8	Удосконалення технологічної підготовки виробництва за рахунок автоматизації процесу проєктування верстатних пристроїв	Сумський державний університет	Технічний університет Кошице
9	Використання технологій інноваційного синтезу при створенні самодіючих мотор-шпинделів	Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського”	Словацький технічний університет в Братиславі
10	Удосконалення енергоменеджменту гібридних фотоелектричних систем локальних об’єктів із накопичувачами енергії	Київський національний університет технологій та дизайну	Технічний університет Кошице

Джерело: [15].

масштабного вторгнення росії в Україну вітчизняна дипломатія активізувалася, зокрема і в напрямі співпраці з Братиславою); нерівномірність інвестиційна активність як України, так і Словаччини; наявність нерозв'язаних питань стосовно словацької діаспори в Україні тощо.

Проте позитивні аспекти українсько-словацького співробітництва переважають. Зокрема, це відбувається завдяки активізації взаємодії у сфері науки, освіти та інновацій. За підтримки ЄС, різноманітних європейських програм та ініціатив відбувається подальше зміцнення транскордонної кооперації двох держав, яке має всі шанси стати ще більш міцним після перемоги України у війні, що нині триває на теренах Європи.

ВИСНОВКИ

Словаччина є одним із найважливіших українських партнерів у різних сферах взаємодії, тому транскордонна співпраця має тенденцію до поглиблення та розширення, зокрема у сфері прикордонного обігу товарів, сприяння проведенню реформ, децентралізації влади, економічного сталого розвитку регіону — усе це в рамках укладання білатеральних договорів на виконання спільних науково-технічних програм і проєктів. Однак, робити будь-які прогнози та надавати практичні рекомендації стосовно подальшого розвитку транскордонного українсько-словацького співробітництва варто після закінчення українсько-російської війни. Адже в умовах стрімкої зміни усталених геополітичних позицій і традиційних форм кооперації держав на міжнародній арені планування на далеку перспективу є вкрай важким завданням. Проте, варто акцентувати, що Братислава залишається стратегічним партнером Києва в багатьох секторах взаємодії та розглядає Україну в ролі перспективного партнера вже в найближчому майбутньому. Для нашої держави підтримка Словаччини важлива насамперед її загальною позитивною реакцією на євроінтеграційні прагнення Києва.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

З метою покращення загального рівня транскордонного співробітництва між Україною та Словаччиною, зокрема в контексті поглиблення двосторонньої кооперації в найбільш важливих секторах (наука, освіта, енергетика тощо), доцільним буде:

- організовувати та проводити регулярні політичні зустрічі на всіх рівнях державного та громадського управління стосовно подальшого розвитку транскордонного співробітництва між Україною і Словаччиною

в контексті подальшого формування політики Східного партнерства та її кінцевого вигляду;

- визначити пріоритетні галузі взаємодії (короткострокові та середньострокові) у сфері науки, освіти та технологій (для Міністерства освіти і науки України);
- акцентувати на ключових торговельних інтересах і потребах обох країн (для Міністерства економіки України);
- гармонізувати вітчизняне законодавство в контексті майбутнього вступу в ЄС крізь призму адаптації тієї його частини, що стосується вільного переміщення осіб в окремих зонах (для Міністерства внутрішніх справ України, Верховної Ради України).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Tovkanets H.* Cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia and its role in development european education [Electronic resource] / H. Tovkanets, O. Tovkanets // *Premeny školy a učiteľské vzdelávanie v historickom kontexte a nové perspektivy.* — 2019. — No. 1. — P. 483–490. — Access mode: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39225/1/Cross-border%20cooperation_%20between_%20Ukraine%20and_%20Slovakia.pdf.
2. *Lačný M.* Impacts of Cross-Border Interaction from the Perspective of Cross-Border Cooperation Actors [Electronic resource] / M. Lačný, A. Poláčková, G. Székely, M. Cirner // *Politické vedy.* — 2022. — No. 25 (3). — P. 127–159. — Access mode: https://www.researchgate.net/publication/365652380_Impacts_of_Cross-Border_Interaction_from_the_Perspective_of_Cross-Border_Cooperation_Actors.
3. *Melehanych H.* The institutional and agreement basis of Slovak-Ukrainian cross-border cooperation: The Ukrainian perspective (2004–2021) [Electronic resource] / H. Melehanych, M. Shelemba // *Individual and Society | Človek a spoločnosť.* — 2023. — Vol. 26. — Is. 2. — 12 p. — Access mode: <https://individualandsociety.org/journal/2023/2/the-institutional-and-agreement-basis-of-slovak-ukrainian-cross-border-cooperation-the-ukrainian-perspective-2004-2021>.
4. *Соколовський О.* Особливості транскордонної співпраці України та Словаччини [Електронний ресурс] / О. Соколовський // *Актуальні проблеми політики.* — 2022. — № 69. — С. 116–123. — Режим доступу: http://app.nuoua.od.ua/archive/69_2022/17.pdf.
5. *Бенч О.* Українсько-словацькі відносини: погляд з перспективи культури [Електронний ресурс] / О. Бенч // *Культурологічна думка.* — 2020. — № 17. — С. 75–81. — Режим доступу: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD17_Bench.pdf.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : документ № 984_011, редакція від 30 листоп. 2023 р. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
7. *Regional cooperation* [Electronic resource] // *Mission of Ukraine to the European Union.* — Access

- mode: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/galuzeve-spivrobitnictvo/regionalne-spivrobitnictvo>.
- Euromontana (European multisectoral association for co-operation and development of mountain territories) [Electronic resource]. — Access mode: https://www.forum-synergies.eu/bdf_fiche-organisme-8_en.html.
 - Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. [Електронний ресурс]. — Київ : Razumkov centre, 2020. — 100 с. — Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf.
 - Дулеба О. Українсько-словацьке транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівнях як інструмент спільного територіального розвитку та оновлення України [Електронний ресурс] : госібник з планування та реалізації проєктів транскордонного співробітництва / О. Дулеба, В. Оравцова та А. Гавалцова. — Братислава, 2023. — 61 с. — Режим доступу: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/transkordonne_spivr_web_0.pdf.
 - Bilateral agreements on local border traffic Union. Electronic resource] // Mission of Ukraine to the European. — Access mode: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/dialog-u-sferi-yusticiyi-svobodi-ta-bezpeki/dvostoronni-ugodi-pro-pravila-miscevogo-prikordonnogo-ruhu>.
 - Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про науково-технологічне співробітництво [Електронний ресурс] : документ 703_020, ратифікація від 18 лют. 2004 р. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_020#Text.
 - Лізанець М. Українсько-словацьке транскордонне співробітництво: нові пріоритети розвитку у XXI столітті / М. Лізанець // Регіональні студії. — 2017. — № 10. — С. 29–33. — Режим доступу: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/10/7.pdf>.
 - Науково-технічне співробітництво [Електронний ресурс] // Посольство України в Словацькій Республіці. — 1 січня 2020. — Режим доступу: <https://slovakia.mfa.gov.ua/spolupraca/vedeckotechnicka>.
 - Перелік спільних українсько-словацьких науково-дослідних проєктів, відібраних для фінансування у 2022–2023 роках [Електронний ресурс] // МОН України: сайт. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/yevrointegraciya/dvostoronni-naukovi-konkursi/rezultati-konkursiv>.
 - Tovkanets, H., & Tovkanets, O. (2019). Cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia and its role in development european education. *Premeny školy a učiteľské vzdelávanie v historickom kontexte a nové perspektívy*. 1, P. 483–490. Retrieved from: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39225/1/Cross-border%20cooperation_%20between_%20Ukraine%20_and_%20Slovakia.pdf.
 - Lačný, M., Poláčková, A., Cirner, M., & Székely, G. (2022). Impacts of Cross-Border Interaction from the Perspective of Cross-Border Cooperation Actors. *Politické vedy*. 25 (3), P. 127–159. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/365652380_Impacts_of_Cross-Border_Interaction_from_the_Perspective_of_Cross-Border_Cooperation_Actors.
 - Melehanych, H., & Shelemba, M. (2023). The institutional and agreement basis of Slovak-Ukrainian cross-border cooperation: The Ukrainian perspective (2004-2021). *Individual and Society | Človek a spoločnosť*. 26 (2), P. 12. Retrieved from: <https://individualandsociety.org/journal/2023/2/the-institutional-and-agreement-basis-of-slovak-ukrainian-cross-border-cooperation-the-ukrainian-perspective-2004-2021>.
 - Sokolovskiy, O. (2022). Osoblyvosti transkordonnoi spivpratsi Ukrainy ta Slovachchyny [Peculiarities of cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia]. *Aktualni problemy polityky* [Actual problems of politics]. 69, P. 116–123. Retrieved from: http://app.nuoua.od.ua/archive/69_2022/17.pdf. [in Ukr.].
 - Bench, O. (2020). Ukrainsko-slovatski vidnosyny: pohliad z perspektyvy kultury [Ukrainian-Slovak relations: a view from the perspective of culture]. *Kulturolohichna dumka* [Cultural thought]. 17, P. 75–81. Retrieved from: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD17_Bench.pdf. [in Ukr.].
 - Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyim derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: dokument № 984_011, redaktsiia vid 30 lystopada 2023 [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand: document No. 984_011, edition dated November 30. 2023]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text. [in Ukr.].
 - Regional cooperation. *Mission of Ukraine to the European Union*. Retrieved from: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/galuzeve-spivrobitnictvo/regionalne-spivrobitnictvo>.
 - Euromontana (European multisectoral association for co-operation and development of mountain territories). Retrieved from: https://www.forum-synergies.eu/bdf_fiche-organisme-8_en.html.
 - (2020). Sektoralna intehratsiia Ukrainy do YeS: peredumovy, perspektyvy, vyklyky [Sectoral integration of Ukraine into the EU: prerequisites, prospects, challenges]. Kyiv, 100 p. Retrieved from: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf [in Ukr.].
 - Duleba, O., Oravtsova, V., & Gavaltsova, A. (2023). Ukrainsko-slovatske transkordonne spivrobitnytstvo na mistsevomu ta rehionalnomu rivniakh yak instrument spilnoho terytorialnoho rozvytku ta onovlennia Ukrainy : posibnyk z planuvannia ta realizatsii proektiv transkordonnoho spivrobitnytstva [Ukrainian-Slovak cross-border cooperation at the local and regional levels as a tool for joint territorial development and renewal of Ukraine: a guide to planning and implementing cross-border cooperation projects]. Bratislava, 61 p. Retrieved from: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/transkordonne_spivr_web_0.pdf. [in Ukr.].
 - Bilateral agreements on local border traffic. *Mission of Ukraine to the European Union*. Retrieved from: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/dialog-u-sferi-yusticiyi-svobodi-ta-bezpeki/dvostoronni-ugodi-pro-pravila-miscevogo-prikordonnogo-ruhu>.
 - (2004). Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Slovatskoi Respubliky pro naukovo-tehnologichne spivrobitnytstvo: Dokument 703_020, chynnyi, potochna redaktsiia. Ratyfikatsiia vid

REFERENCES

- 18 lyutoho 2004 [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Slovak Republic on scientific and technological cooperation: document 703_020, ratification dated February 18, 2004]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_020#Text. [in Ukr.].
13. Lizanets, M. (2017). Ukrainsko-slovatske transkor-donne spivrobitnytstvo: novi priorityty rozvytku u KhKhI stolitti [Ukrainian-Slovak cross-border cooperation: new development priorities in the 21st century]. *Rehionalni studii [Regional studios]*. 10, P. 29–33. Retrieved from: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/10/7.pdf>. [in Ukr.].
 14. (2020). Naukovo-tekhniche spivrobitnytstvo [Scientific and technical cooperation]. *Embassy of Ukraine in the Slovak Republic*. Retrieved from: <https://slovakia.mfa.gov.ua/spolupraca/vedecko-technicka> [in Ukr.].
 15. Perelik spilnykh ukrainsko-slovatskykh naukovo-doslidnykh proektiv, vidibranykh dlia finansuvannia u 2022-2023 rokakh [List of joint Ukrainian-Slovak research projects selected for funding in 2022-2023]. *Ministry of Education and Sciences of Ukraine*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/yevrointegraciya/dvostoronni-naukovi-konkursi/rezultati-konkursiv> [in Ukr.].

I. S. BALANCHUK, Head of the Department

N. B. SOKOLOVSKA, Head of the Department

UKRAINIAN-SLOVAK CROSS-BORDER COOPERATION: BILATERAL PROGRAMS AND PROJECTS IN THE SCIENTIFIC AND TECHNICAL FIELD

Abstract. *Cross-border cooperation is a key element of the European Union's policy towards its member countries. It supports sustainable development along the external borders of the Union, helps reduce differences in living standards and solve common problems along these borders. Also, this type of cooperation helps to strengthen cooperation between individual regions that do not have a common border.*

In addition, the European Union's policy towards cross-border cooperation also applies to states that are not its members. Such states include Ukraine, which has a fairly significant and productive history of cooperation with some European countries in the areas of cross-border interaction.

Ukrainian-Slovak cooperation has a long history of formation and development with periods of prosperity and solutions to problems and disputes. Traditional weaknesses in relations between Kyiv and Bratislava include issues of uneven investment potential, controversial issues regarding the Slovak national minorities in western Ukraine, etc. However, the positive aspects of cooperation predominate – trade and economic relations, political ties (which tend to generally strengthen during the period of Russia's full-scale invasion of Ukraine), scientific and technical cooperation.

It is cross-border cooperation between Ukraine and Slovakia in the field of innovatization of all processes of interstate interaction through the implementation of joint scientific projects and initiatives – both within the framework of bilateral relations and within the European Union – that lays a solid foundation for the further development of not only national states, but also the entire European continent. This factor is especially relevant for maintaining the trends of sustainable development of the Union member countries and the harmonious process of Ukraine's European integration into it.

Keywords: *cross-border cooperation, bilateral agreements, investment and innovation strategy, joint scientific and technical projects, European integration.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Баланчук Ірина Сергіївна — заввідділу, ДНУ “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; +38 (044) 521-09-81; slavira218@gmail.com; ORCID: 0000-0002-5179-7350

Соколовська Наталія Броніславівна — заввідділу, ДНУ “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; +38 (044) 521-00-28; sokolovska@ukrintei.ua; ORCID: 0000-0003-3799-4005

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Balanchuk I. S. — Head of the Department, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information, 180, Antonovicha Str., Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (044) 521-09-81; slavira218@gmail.com; ORCID: 0000-0002-5179-7350

Sokolovska N. B. — Head of the Department, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information, 180, Antonovicha Str., Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (044) 521-00-28; sokolovska@ukrintei.ua; ORCID: 0000-0003-3799-4005

